

Николай Хайтов

„Главата ми да отсекаат, пак ще викам: Да живее България!“, Н. Хайтов

Роден е в с. Яврово, Пловдивска област. Завършва гимназия в Асеновград (1938) и Агрономическия факултет на Софийския университет (1943). След като се дипломира като инженер-лесовъд, работи в горски стопанства из Родопите и Рила. От 1959 г. е приет за член на Съюза на българските писатели, редактор е във в. „Народна култура“ и сп. „Наша родина“, гл. редактор на сп. „Родопи“, член, секретар, председател (1993–1999) на Съюза на българските писатели.

Като творец дебютира с очерци и статии за вестниците „Работническо дело“, „Кооперативно село“ и др. Общо е публикувал в периодичния печат над 800 статии и рецензии. Още в първите си сборници с разкази и очерци „Съперници“ (1957), „Искрици от огнището“ (1959), „Разбулена Родопи“ (1960) и др. въвежда художествения свят на Родопите. Автор е на редица книги с документално-историческа тематика – „Хайдутки“ (1960), „Жени-хайдутки“ (1962), „Родопските комити разказ-

(1919–2002)

**100 години от рождението му.
Писател, драматург, публицист.**

ват“ (1972), „Капитан Петко войвода“ (1974), на есеистичната книга за Родопите „Шумки от габър“ (1965), написал е над 10 пиеси. Автор е и на творби за деца – сборниците с приказки и разкази „Горски тревоги“ (1966), „Приключение в гората“ (1970), „Разкази с опашки“ (1976) и др.

През 1967 г. Хайтов издава малък сборник с названието „Диви разкази“, който го превръща в един от най-значимите автори на съвременната българска литература. В рамките на 10 години книгата е преиздадена 6 пъти в общ тираж около 200 000 екземпляра.

Не случайно за Николай Хайтов се говори като за „писател на българското кино“. Много от неговите творби са филмирани, а също така много филми са създадени по негов сценарий. Нека споменем няколко незабравими ки-

Николай Хайтов
Снимка: вестник „Дума“

нотворби – „Козият рог“, „Мъжки времена“, „Край на песента“, сериала „Капитан Петко войвода“, киноновелата „Изпит“ с участието на Филип Трифонов, „Дърво без корен“ и др. По творби на Хайтов са работили и други сценаристи като само от сборника „Диви разкази“ излизат на екран 10 филма.

Николай Хайтов е носител на няколко литературни награди, през 1997 г. получава титлата академик на Българска академия на науките, а през 2000 година е удостоен с орден „Стара планина“ първа степен. ◆

Димитър Димов
Снимка: Исторически музей, Дупница

Димитър Димов

(1909–1966)

**110 години от рождението му.
Писател и драматург, професор
по анатомия.**

омъжва повторно, отново за офицер. Вторият му баща работи като тютюнев експерт и това дава възможност на бъдещия писател отблизо да наблюдава процеса на работа в тютюневите складове, което впоследствие ще му послужи в най-известното негово литературно произведение. Димитър Димов се проявява от малък с интровертен характер и тази черта се запазва през целия му живот. Интересуват го изкуството, книгите, физиката, химията. Завършва

Първа мъжка гимназия в София и през 1928 г. постъпва във Ветеринарномедицинския факултет на Софийския университет, който завършва през 1934 г. Работи като микробиолог, ветеринарен лекар, асистент по анатомия, доцент в Агрономическия факултет в Пловдив и във Висшия селскостопански институт в София. През 1943 г. заминава за една година на специализация по хистология в Мадрид. От 1953 г. е професор по анатомия, ембриология и хистология във ВСИ в София.

Въпреки професионалния опит и постиженията в областта на медицината, името на Димитър Димов е свързано главно с литературата. От 1942 г. той публикува разкази, пътеписи, откъси от романи и драми във

вестниците „Литературен глас“, „Литературен фронт“, „Мир“, „Народна култура“ и др. Представя се предимно като майстор на психологическия и социалния роман с усет към конфликтните ситуации. Характерни в това отношение са известните му творби „Поручик Бенц“ (1938) и „Тютюн“ (1951) – един от най-четените романи в българската литература,

който по политически причини е преработван два пъти.

Резултат от престоя на писателя в Испания е запознаването му с католицизма и впоследствие раждането на романа „Осъдени души“, излязъл през 1945 г. По-късно, Димитър Димов публикува последователно и 4 пътеписа за Испания. Пише още разкази, пиеси („Жени с минало“, „Ви-

новният“, „Почивка в Арко Ирис“), научно-изследователски трудове.

Писателят оставя и няколко незавършени произведения – например романа „Ахилесовата пета“, романизираната биография на Яне Сандански и др.

От 1964 г. Димитър Димов е председател на Съюза на българските писатели. Умира внезапно по време на командировка в Букурещ. ◆

Евлоги Георгиев

„Само надеждата ми, че ще мога и аз да участвам в преуспяването и величието на отечеството ми, ме прави да умра спокойно.“ (Из завещанието на Е. Георгиев)

(1819–1897)

**200 години от рождението му.
Търговец, banker, общественик,
почетен член на Българското
книжовно дружество.**

Роден е в Карлово. Учи в родния си град, а след това в Пловдив, като получава престижно за времето си образование. Известно време учителства, а през 1837 г. заминава за Галац (Румъния), където двамата му вуйчовци имат търговска фирма. През 1839 г. тримата подписват договор за обща търговска дейност – продават ориз, зърно и самоковско желязо. Не след дълго към тях се присъединява и братът на Евлоги Георгиев – Христо. В началото на 50-те години на XIX век двамата братя започват сътрудничество с гръцката фирма „Геолого“ в Манчестър и внасят от Англия преди, платове, желязо, захар, подправки, ром и кафе. Евлоги Георгиев владее няколко езика – румънски, френски, немски, гръцки, които са му от огромна полза при установяване на търговски контакти. Братята започват и дейност в сферата на bankerството. Това се оказва далновидно решение и през 1872 г. около 90% от приходите им произтичат от банкови операции. Капиталът на фирмата им се увеличава скоково и така Евлоги Георгиев е считан за най-богатия български търговец и banker и за един от най-забележителните предприемачи в Европа в края на XIX век.

През 1862 г. братя Георгиеви са сред основателите на обществено-политическа организация на русофилски настроените българи в Букурещ, наречена „Добродетелна дружина“. Дейността им в организацията, която представлява проводник на руската политика на Балканите, е спорна, тъй като често ги противопоставя на българските революционери, които са в пределите на родината или са емигрирали в Румъния. Социалната им дейност включва отпускане на щедри средства за подпомагане на просветата, изпращат също много млади българи да учат висше образование в Европа, вкл. и Русия, участват със значителни суми в множество благотворителни инициативи. Подкрепят българското книгоиздаване и печат, абонати и настоятели са на почти всички възрожденски вестници.

След смъртта на брат си през 1872 г., Евлоги Георгиев се установява за постоянно в Букурещ и продължава дейността си в полза на народа. В продължение на години подпомага издръжката на бедни ученици в чужбина, читалища, народополезни движения, училища и др. Крупни дарения получават болницата в Галац, Българската девическа гимназия в Солун, Българската болница в Цариград. Построява средно техническо училище и фабрика за вълнени платове в Карлово, а връх на филантропската му дейност са даренията на българската държава през 1896 г. пари и парцел в центъра на София за построяване сградата на Софийския университет – единственото висше училище в Княжеството, което

Евлоги Георгиев
Снимка: архив на Община Карлово

тогава се нуждае от собствен дом.

Евлоги Георгиев умира през 1897 г. в Румъния. Завещанието му разочарова неговите близки, които се надяват да забогатеят. Става ясно, че той е направил дарения в рамките на хиляди левове за църкви, училища, университети, приюти, болници, общини и е оставил само малка част за някои от роднините си. Цялото му състояние като пари и имущество в България, Румъния, Русия и Англия се оценява приблизително на 23 милиона лева. Роднините на Евлоги Георгиев се впускат в продължителни съдебни дела за оспорване на завещанието му. Това забавя и строежа на сградата на Софийския университет, който започва едва през 1924 г. и е завършен 10 години по-късно. От двете страни на главния му вход се намират статуите на двамата братя.

Евлоги и Христо Георгиеви почиват в гробището „Белу“ в Букурещ, а гробницата им е обявена от румънската държава за паметник на културата. ◆